

NEKATERE POMEMBNE ANORGANSKE SPOJINE

Anorganska kemija je prirodoslovna znanost in veja kemije, ki preučuje lastnosti in obnašanje anorganskih spojin. Med anorganske spojine spadajo vse spojine, razen neugotovljivega števila organskih spojin (ogljikovih spojin z vodikom), ki jih obravnava organska kemija.

➤ **ŽVEPLOVA(VI) KISLINA H_2SO_4**

Žveplova(VI) kislina je ena od najpomembnejših kemikalij. Je **močna kislina**. Čista kislina je brezbarvna, gosta tekočina.

Koncentrirana žveplova kislina je **močan oksidant**. Vroča koncentrirana kislina lahko raztaplja celo baker in srebro.

Žveplova kislina je **higroskopna**, kar pomeni, da veže vodo. Iz organskih snovi lahko odvzamemo vodo, pri čemer organska snov poogljeni.

Redčenje žveplove(VI) kisline je zelo eksotermen proces, zato je vselej potrebno dodajati kislino v vodo in ne obratno. Običajno jo prodajajo kot 96-98% raztopino.

Uporaba in bremena na okolje

Uporablja se predvsem v umetnih gnojilih in za pridobivanje kovin iz rud. Druge uporabe so tudi za izdelavo lakov in drugih umetnih snovi, ter pri zahtevnih tehnoloških procesih. Najdemo jo tudi v običajnih avtomobilskih akumulatorjih pa tudi kot belilo in konzervirno sredstvo.

➤ **AMONIJAK NH_3**

LASTNOSTI:

- brezbarven plin neprijetnega vonja
- zgosti se v brezbarvno tekočino, katera močno lomi svetlobo
- ime izvira iz oaze Amon
- kot kapljevina je podoben vodi
- pri izparevanju sprošča veliko toplote
- uporaben v hladilni tehniki

UPORABA:

- uporablja se pri proizvodnji gnojil, eksplozivov in polimerov
- sestavina nekaterih gospodinjskih čistil za stekla

➤ **DUŠIKOVA(V) KISLINA HNO_3**

Dušikova(V) kislina je brezbarvna jedka snov. Sčasoma porumeni, ker na svetlobi delno razpade na dušikova dioksid, kisik in vodo. Pridobivamo jo iz amonijaka v večstopenjskem procesu.

Koncentrirana dušikova(V) kislina vsebuje 68-69% HNO_3 in je **močan oksidant**. Raztaplja baker, živo srebro in srebro, ne pa tudi zlata in platine.

Spada tudi pod **močne kisline**, saj je, kot smo se že naučili, ravnotežje protolitske reakcije HNO_3 z vodo pomaknjeno močno v smer nastanka ionov (konstanta kisline K_a ima veliko vrednost).

Je zelo nevarna spojina, na koži povzroča hude opekline, razredčena HNO_3 pa obarva kožo rumeno.

Dušikovo(V) kislino uporabljamo tudi za proizvodnjo umetnih gnojil in razstreliv.

➤ **FOSFORJEVA(V) KISLINA** H_3PO_4

LASTNOSTI:

- brezbarvna trda snov
- obstojna trdna snov
- kislina se meša z vodo

PRIDOBIVANJE:

- pridobivajo jo z dodajanjem vode fosforjevemu(V) oksidu P_4O_{10}

UPORABA:

- premazi kovinskih površin proti rjavenju
- kot dodatek pijačam, da dobijo oster okus (coca-cola)
- za sintezo fosfatov
- pridobivanje umetnih gnojil

ZANIMIVOSTI:

- najdemo ga v DNK (nosilka denskih inf.) in v ATP (kratkotrajno skladiščenje)

➤ **UMETNA GNOJILA**

Umetna gnojila so industrijsko pridobljene *snovi*, ki se uporabljajo za gnojenje ali dognojevanje. Vsebujejo vse snovi, ki jih rastline potrebujejo za rast, kot npr. dušikove in fosforjeve spojine ter *minerale* npr. KCl. Razvoj umetnih gnojil se je pričel po letu 1913 ko so izumili postopek pridobivanja amoniaka iz *vodika* in *dušika*.

Umetna gnojila so omogočila intenzivno kmetijstvo in bistveno povečanje pridelave hrane, obenem pa posredno ali neposredno povzročile tudi veliko škode – uničenje obdelovalnih površin, *erozijo*, eksplozivno rast prebivalstva itd.

Z drugimi besedami se umetna gnojila imenujejo tudi mineralna ali rudninska gnojila.

➤ **KLOROVE KISLINE IN KLORATI**

Klorova (VII) kislina (HClO_4) je brezbarvna tekočina, ki se dobro se meša z vodo pri segrevanju pa eksplozivno razpade. Je zelo *močna kislina*, močnejša kot žveplova in dušikova kislina. Koncentrirana pa je *močen oksidant*. Pridobivamo ga z reakcijo med barijevim kloratom in žveplovo kislino. Manjše oksidacijsko št. pomeni manjša moč kisline.

Klorova (I) (HClO) kislina je zelo šibka kislina. Je najmanj obstojna in *najmočnejši oksidant*. V laboratoriju pa delamo z vodno raztopino klora, ki se imenuje klorovica. Z vodo deloma reagira. Klor porabljammo za izdelavo varikine (uporablja se kot razkužilo in belilno sredstvo) in ga dobimo z uvajanjem klora v raztopino NaOH.